

Här och där

Andreas Stokke

Där är där man inte är
Här är här där man är
Här har man alltid med sig
Fem myror är fler än fyra elefanter

1. Introduktion

Många uttryck i naturliga språk är kontextberoende. De paradigmatiske exemplen på sådana uttryck är de s. k. *indexikalerna*. Denna kategori innehåller bl. a. följande uttryck:

Personliga pronomen: *jag, du, hon, han, vi, de ...*
Temporal adverb: *nu, då, idag, igår ...*
Spatiala adverb: *här, där, hit, dit ...*

Den klassiska teorin om sådana uttryck formulerades av Kaplan (1989). Den centrala idén i hans system är att värdet av ett indexikalt uttryck (dvs. vad uttrycket refererar till eller "står för") bestäms av yttrandets *kontext* på ett direkt och systematiskt sätt. Med yttrandets kontext menar vi en mängd språkligt relevanta fakta i den situation där yttrandet görs – i synnerhet vem som talar, när och var. T. ex. är värdet av *här* i Kaplans system alltid den plats där yttrandet görs.

Samtidigt noteras det ofta att även dessa typiska fall av kontextberoende uttryck är mer flexibla än vad Kaplans semantik tillåter, eftersom deras värden ofta beror på talarens *avsikter*. Anta t. ex. att någon som sitter på ett kafé i Uppsala säger:

(1) Det är kallt här.

Vad är värdet av *här* i (1)? Är det Uppsala? Eller Sverige? Eller kaféet? Eller det specifika hörnet av kaféet där talaren sitter? Alla dessa är möjliga kandidater. Intuitivt beror det på vad talaren har för avsikt.

Å andra sidan kan man inte avse vad som helst med *här* i meningar som (1). Om du sitter i Uppsala kan du t. ex. inte använda *här* i (1) för att referera till Pluto eller Peking eller Riksdagshuset i Stockholm. (Se dock

3.2 nedan.) Så medan den traditionella, kaplanska uppfattningen har rätt i att *här*, i någon mening, har att göra med var yttrandet äger rum, så är det tydligt att talarens avsikter också spelar en roll i att fastställa dess värde.

När det gäller personliga pronomen har denna konflikt mellan kaplansk semantik och flexibilitet som beror på talarens avsikter till viss del lösts av semantiska teorier som betraktar pronomen som *variabler*. En variabel är en term vars värde inte är konstant utan beror på en *tillskrivning* av värden som kan ändras från kontext till kontext. Enligt dessa teorier ska pronomen analyseras som variabler vars tillskrivningar *begränsas* av kontextuella egenskaper och i många fall av kontextuella sakförhållanden som direkt motsvarar kaplanska parametrar. T.ex. betraktas första person singular-pronomenet *jag* som en variabel som måste tillskrivas en referent i kontexten, och som dessutom kräver att dess värde är identiskt med den (kaplanska) talaren i kontexten. Denna typ av krav anses vara en semantisk *förutsättning* (eng. *presupposition*), dvs. ett villkor som måste vara uppfyllt för att meningen i fråga ska kunna vara sann eller falsk. Vilket värde en viss variabel i sin tur tillskrivs antas vanligtvis representera antingen talarens avsikter eller någon mer komplex kombination av kontextuella faktorer. Detta innebär att om man har för avsikt att referera med ett pronomen till något som inte uppfyller de relevanta kraven så misslyckas man – pronomenet har ingen referent, och meningen i sin helhet är därför varken sann eller falsk. Anta t. ex. att jag yttrar (2) med avsikten att referera till Anders Tegnell med *jag*:

(2) Jag är i Stockholm.

Eftersom jag, och inte Tegnell, är talaren i kontexten där jag yttrar (2), kommer denna förekomst av *jag* att vara odefinierad – den har ingen referent – och (2) är därför varken sann eller falsk, oberoende av huruvida jag eller Tegnell faktiskt är i Stockholm eller inte. (Jag återkommer till detta i 3.1 nedan.)

Variabelteorin om personliga pronomen har varit framgångsrik, men den har än så länge bara tillämpats preliminärt på vissa typer av indexikala uttryck (se t. ex. Stokke 2010a). Det finns dock goda skäl att tillämpa teorin även på de andra indexikalerna. I resten av denna text ska jag göra några iakttagelser om detta beträffande de spatiala indexikalerna, i synnerhet *här* och *där*.

2. Här och där som variabler

2.1. Bundna användningar

Den främsta motivationen för att behandla personliga pronomen som variabler är att de kan *bindas* i olika sammanhang. Detta är uppenbart för tredje person-pronomen. Tänk till exempel på meningarna i (3):

- (3) a. Varje karatelärare tycker att hon är bäst.
 b. Alla karatelärare tycker att de är bäst.
 c. Hon gjorde sina läxor, och det gjorde Micke också.
 [slarvig läsning]

Alla dessa meningar kan användas på ett sådant sätt att de understruken pronomenen är bundna, vilket innebär att de inte är referentiella.

(3a) kan förstås på två sätt. Enligt en tolkning tycker alla karatelärarna att en bestämd person, t. ex. Sara, är bäst. Men (3a) kan också förstås som att *hon* inte refererar till någon särskild person – detta är den bundna läsningen av (3a). Ett bundet pronomen interagerar med uttrycket som binder det och bildar på så sätt en egenskap. När det är bundet av *varje karatelärare*, bildar *hon* i (3a) egenskapen att tycka att en själv är bäst. Meningen uttrycker då att varje karatelärare har denna egenskap.

Samma sak händer i (3c). Den s. k. "slarviga" (eng. *sloppy*) läsningen är den enligt vilken både hon och Micke gjorde sina *egna* läxor, som förstås skiljer sig från den "stränga" (eng. *strict*) läsningen enligt vilken både hon och Micke gjorde *hennes* läxor. Enligt standardanalysen av detta fenomen är *sina* i den första läsningen inte referentiellt utan bundet av *hon* och bildar egenskapen att göra sina läxor. Den första delen av meningen uttrycker då att hon har denna egenskap, och den andra delen uttrycker att Micke också har denna egenskap.

Pronomen i första och andra person kan inte bindas i konstruktioner som (4a–b):¹

- (4) a. Varje talare har svårt att stanna när jag borde.
 b. Varje lyssnare har svårt att stanna när du borde.

Man kan inte förstå dessa meningar som bundna. T. ex. kan man inte förstå (4a) som att varje talare *x* har svårt att stanna när *x* borde stanna. Istället kan (4a) endast ha den (något besynnerliga) innebörden att varje talare har svårt att stanna när den person som yttrar (4a) borde stanna.

1. (4a) är översatt från engelska från Partee (1989/2004).

Hursomhelst, parallellt med (3c), kan pronomen i första och andra person också vara bundna i slarviga läsningar som i (5):²

- (5) a. Jag gjorde mina läxor, och det gjorde du också. [slarvig läsning]
 b. Du gjorde dina läxor, och det gjorde jag också. [slarvig läsning]

Tänk till exempel på (5a). Precis som i (3c) är *mina* i (5a) bundet och bildar egenskapen att göra sina läxor. Den första delen av meningen uttrycker att jag har denna egenskap, och den andra delen uttrycker att du också har denna egenskap.

Alla personliga pronomen har alltså bundna användningar, även om alla inte kan bindas i samma typer av konstruktioner. Trots detta så finns det ett mönster: det är bara tredje person-pronomen som kan bindas på det "självklara" sättet, som i (3a–b), medan pronomen i första och andra person endast kan bindas i andra typer av konstruktioner, som i (5).

Det har nästan aldrig noterats att *här* och *där* följer exakt samma mönster:

- (6) a. Varje gång Fredrik går på en ny restaurang så lämnar han sin jacka där.
 b. Varje gång Fredrik går på en ny restaurang så lämnar han sin jacka här.
 c. [Sagt i Lund:] Fredrik hade förberett ett särskilt tal för varje stad på sin kampanjturné. Men han blev förvirrad. Här höll han talet som han skulle hålla här. Men i Malmö gjorde han inte det. [slarvig läsning]

Dessa exempel visar att medan *där* kan bindas på samma sätt som tredje personens pronomen så kan *här* inte bindas så. T. ex. kan *där* i (6a) förstås så att det inte refererar till någon bestämd plats. Istället uttrycker (6a) ungefär att varje ny restaurang som Fredrik går på har egenskapen att vara en plats där Fredrik lämnar sin jacka. I (6b) kan man däremot bara förstå *här* som att det refererar till den plats där yttrandet äger rum. Dock kan *här* bindas vid slarviga läsningar. (6c) kan betyda att *här* (dvs. Lund) är en plats där Fredrik höll det tal som han skulle hålla på den platsen, medan Malmö inte är en sådan plats.

Vi kan inte ge en detaljerad analys av dessa fakta här. Jag vill istället bara notera att detta mönster är ett starkt skäl att behandla *här* och *där*

2. Se Heim (2008, s. 45–46) för en liknande observation.

på samma sätt som personliga pronomen brukar behandlas, det vill säga som variabler som kan bindas.

2.2. Indexikala förutsättningar

Låt oss titta på hur variabelteorin kan förklara skillnaderna i hur olika indexikala uttryck kan bindas. Vi kan börja med att återigen jämföra (3a) och (4a):

- (3) a. Varje karatelärare tycker att hon är bäst.
- (4) a. Varje talare har svårt att stanna när jag borde.

Vi noterade att *hon* kan bindas i den första meningen medan *jag* inte kan bindas i den andra meningen. Varför är det så?

Till att börja med kan vi notera att när en förutsättning förekommer under en kvantifikator så projicerar förutsättningen över hela kvantifikatorns domän. Detta betyder att om en förutsättning förekommer innanför en kvantifikators räckvidd så måste den vanligtvis uppfyllas av alla objekt i domänen. Ta (7):

- (7) Varje elev slutade röka.

”Sara slutade röka” förutsätter att Sara tidigare har rökt, dvs. om hon aldrig har rökt så är det varken sant eller falskt att hon slutade röka. När *sluta* kombineras med en kvantifikator, som t. ex. *varje elev*, projiceras förutsättningen vanligtvis över hela domänen, så att alla objekten måste uppfylla den för att satsen ska vara sann eller falsk. (7) förutsätter därför vanligtvis att varje elev tidigare har rökt.

Som vi sade innan så hävdar variabelteorin att *jag* innefattar förutsättningen att dess referent är identisk med den kaplanska talaren i kontexten. Om detta stämmer så förutsätter (4a) att var och en av talarna som vi pratar om är identisk med den kaplanska talaren, dvs. med den person som yttrar (4a) själv, precis som (7) förutsätter att varje elev tidigare har rökt. Och idéen att varje talare vi pratar om är identisk med personen som yttrar (4a) är förstas inkoherent, vilket förklarar varför *jag* inte kan bindas i detta fall.

I vår formella teori representerar vi (precis som Kaplan) en kontext som en mängd av parametrar, det vill säga som språkligt relevanta sakförhållanden i situationen där yttrandet sker. Närmare bestämt består en kontext c av en talare s_c , en lyssnare h_c , en tid t_c , en plats l_c och en tillskrivning g_c av värden till variabler. Så *jag* är en variabel som innefattar förutsättningen att dess värde (den avsedda referenten) måste vara

identisk med s_c . Den här typen av krav på referenter kallar vi för en *indexikal förutsättning*, dvs. en begränsning av värdet av en variabel som har att göra med en parameter i den kaplanska kontexten. Som vi såg ovan förklarar detta varför det inte finns någon bunden läsning av (4a).

Låt oss nu återgå till *hon*. Enligt de flesta teorier innefattar tredje person-pronomen inte några indexikala förutsättningar. Detta innebär att *hon* inte ställer några krav på sin referent som har att göra med kaplanska parametrar. Anta istället att *hon* gjorde det. Vad skulle kravet i så fall vara? Den rimligaste idén är väl att *hon* kräver att referenten skiljer sig från både talaren och åhöraren. Men det förslaget stämmer inte. Tänk på (3a) igen. Anta att personen som yttrar denna mening själv är en av de karatelärare som *hon* pratar om, och anta att *hon* faktiskt också tycker att *hon* är bäst, precis som alla de andra karatelärarna gör. I så fall är meningen rimligtvis sann, snarare än varken sann eller falsk. Med andra ord förutsätter (3a) inte att varje karatelärare skiljer sig från både talaren och åhöraren. Vi kan därför sluta oss till att *hon* inte innefattar några indexikala förutsättningar.

Slutligen, vad kan vi säga om observationen att *mina* kan bindas i slarviga läsningar som (5a)? Förklaringen till detta är att dess indexikala förutsättning – att referenten är identisk med s_c – upphävs i denna typ av fall (se Heim 2008). Förutsättningen upphävs därför att de konstruktioner som binder *mina* i denna typ av fall innefattar *samma* förutsättning som *mina*. *Mina* är bundet av *jag* i den första delen av (5a). Eftersom de båda är i första person så upphävs den förutsättning som *mina* involverar. Därför förutsätter den bundna förekomsten av *mina* inte att dess referent är identisk med s_c . Så när egenskapen som bildas – den att göra sina läxor – tillämpas på *dig* i den andra delen av meningen, så finns det inget krav på att referenten till *dig* är identisk med s_c .

Avsikten med denna mycket korta översikt är att notera följande punkter. I de system vi är intresserade av här anses vissa pronomen innefatta indexikala förutsättningar som begränsar deras värden, medan andra pronomen inte anses göra det. Denna skillnad kan förklara ett antal fakta om deras beteende. Vi kommer att se nedan att detta tillvägagångssätt också kan tillämpas på *här* och *där*.

2.3. *Spatiala indexikalers förutsättningar*

Betrakta återigen exemplen om möjligheterna att binda *här* och *där* som vi såg på tidigare:

- (6) a. Varje gång Fredrik går på en ny restaurang så lämnar han sin jacka där.
 b. Varje gång Fredrik går på en ny restaurang så lämnar han sin jacka här.
 c. [Sagt i Lund:] Fredrik hade förberett ett särskilt tal för varje stad på sin kampanjturné. Men han blev förvirrad. Här höll han talet som han skulle hålla här. Men i Malmö gjorde han inte det. [slarvig läsning]

I ljuset av vad vi har sett ovan är en naturlig tanke att dessa observationer kan förklaras på samma sätt som för personliga pronomen. Låt oss anta att *där* speglar tredje person, på så sätt att *där* inte innefattar någon indexikal förutsättning, medan *här* speglar *jag* i det att *här* innefattar en förutsättning som involverar l_c , den kaplanska platsen för yttrandet. Till att börja med kan vi anta att förutsättningen som innefattas av *här* kräver att dess värde är identiskt med l_c . Som vi kommer se nedan så måste detta antagande revideras på vissa intressanta sätt. Men låt oss tills vidare använda denna enkla modell till att beskriva den typ av förklaring av när bindning är möjlig som vi hoppas kunna formulera.

Tanken är alltså att förklara (6a) genom att notera att eftersom *där* inte förutsätter att dess referent är l_c , så blir den bundna användningen begriplig därför att den inte genererar kravet att alla de restauranger som meningen kvantifierar över är identiska med l_c . Däremot är detta precis vad vi antar för (6b) om *här* kräver att dess värde är identiskt med l_c . Därför är en bunden användning av *här* utesluten i detta fall. Om man försöker använda *här* som bundet i (6b), förutsätter man däremot att alla restaurangerna är identiska med den plats där man uttalar meningen, l_c , vilket är ett inkoherent antagande.

Ta å andra sidan (6c), och särskilt den slarviga läsningen. Platsen för yttrandet, l_c , är Lund. Så vad som uttrycks av den slarviga versionen av (6c) är att även om Fredrik i Lund höll det tal som han skulle hålla i Lund, så höll han i Malmö inte det tal som han skulle hålla i Malmö.

På samma sätt som vi hanterat slarviga läsningar av personliga pronomen så är ett plausibelt förslag att *här* är bundet av *här* i "Här höll han talet som han skulle hålla här", på ett sådant sätt att en egenskap bildas. Vilken egenskap? Förmodligen egenskapen att vara en plats x sådan att Fredrik höll det tal som han skulle hålla i x . Den första meningen uttrycker då att Lund (*här*) har denna egenskap. "Men i Malmö gjorde han

inte det” uttrycker att Malmö inte har denna egenskap. Det avgörande är att meningen därmed inte förutsätter att Malmö är l_c . Eftersom *här* binds av ett uttryck med samma indexikala förutsättningar, så upphävs dess indexikala förutsättning – på samma sätt som i (5a).

Så precis som för de personliga pronomenen är förslaget att vissa spatiala adverb (t. ex. *här*) innefattar indexikala förutsättningar, medan andra (t. ex. *där*) inte gör det.³ Detta förväntas förklara deras beteende när det gäller bindning i och med att de har samma förutsättningar som de uttryck som binder dem, så som vi observerade för de personliga pronomenen ovan. Eftersom *här* binds av *här* i (6c), ser vi att deras förutsättningar matchar, och därför antar vi att den förutsättning som innefattas av den bundna förekomsten av *här* upphävs. Dock involverar det bindande *här* fortfarande denna indexikala förutsättning, och därför förutsätter hela meningen att den plats som detta *här* refererar till (Lund i vårt exempel) är l_c . Detta är exakt det resultat vi vill ha.

3. Att referera med *här* och *där*

3.1. Referentiella användningar

I det förra avsnittet behandlade vi olika fakta om bundna personliga pronomen och bundna spatiala indexikaler. Båda typerna av uttryck har också referentiella användningar. Detta är uppenbart för personliga pronomen:

- (8) a. Jag är karatelärare.
- b. Hon är karatelärare.
- c. De är karatelärare.

Spatiala indexikaler har också referentiella användningar:⁴

- (9) a. Kan du lägga det här/där på soffbordet?
- b. Jag har en förfärlig smärta precis här/där.
- c. De bor nära här/där.
- d. Jag hittade mina nycklar här/där.

Vi såg tidigare att variabelteorin behandlar referentiella fall på ett särskilt sätt. Ätminstone vid första anblicken antar vi att om jag yttrar (2)

3. Även om vi av utrymmesskäl inte kan behandla detta här, så kan det nämnas att det är sannolikt att samma skillnad kan appliceras på de svenska *hit* och *dit*, dvs. *hit* är som *här* medan *dit* är som *där*. *Hit* och *dit* betar sig parallellt när det gäller bindning.

4. Exempelen är översatta från engelska och hämtade från Huddleston och Pullum (2002).

med avsikten att referera till Anders Tegnell med *jag*, så kommer *jag* att sakna en referent, och följaktligen blir (2) varken sann eller falsk:

(2) Jag är i Stockholm.

På samma sätt verkar det uppenbart att man inte kan använda *här* till att referera till en plats som är helt och hållet avskild från den plats där yttrandet sker. Om jag till exempel är i Uppsala och yttrar (10), kan jag vanligtvis inte referera till Paris med *här* (men se nedan för vissa undantag):

(10) [Sagt i Uppsala:] Eiffeltornet är här.

Med tanke på vad vi hittills har sagt förklaras detta genom observationen att Paris inte är l_c i det här fallet.

Här bör vi dock ta itu med ett potentiellt problem. Som vi noterade verkar variabelteorin ge resultatet att (2) varken är sann eller falsk om jag försöker referera till Tegnell med *jag*. På samma sätt verkar vi få resultatet att (10) varken är sann eller falsk om jag försöker referera till Paris med *här* när jag är i Uppsala. Däremot vill vissa kanske insistera på att *jag* i (2) inte misslyckas med att referera, utan snarare refererar till den faktiska kaplanska talaren, vilket skulle medföra att (2) därför är sann eller falsk beroende på om talaren är i Stockholm eller ej. På samma sätt bör (10) vara falsk, snarare än varken sann eller falsk, eftersom *här* refererar till Uppsala och Eiffeltornet inte finns i Uppsala.

Vi behöver skilja mellan två typer av fall. Å ena sidan finns det fall där talaren har fel om något relevant identitetspåstående, det vill säga antingen om vem hon själv är eller om var hon är. Anta t. ex. att jag har blivit galen och tror att jag är Anders Tegnell. Vi vill då ändå säga att jag talar om mig själv, och inte om Tegnell, om jag yttrar (2). Vi kan tillgodose detta krav genom att observera att det även i detta fall är plausibelt att jag har för avsikt att referera till mig själv. Eftersom jag felaktigt tror att jag är Tegnell, kan min avsikt att referera till Tegnell med *jag* korrekt beskrivas som en avsikt att referera till mig själv.

Liknande observationerna kan göras i fråga om de parallella fallen med *här*. Om jag tror att jag är i Paris när jag i själva verket befinner mig i Uppsala, kan vi fortfarande säga att jag avser att referera till Uppsala med *här* i (10). Jag avser att referera till den plats där jag är. Så i sådana fall kan vi acceptera att meningen är sann eller falsk, snarare än varken sann eller falsk.

Hur ska vi då tänka på de fall där det inte finns något liknande identitetsmisstag? Kan jag avse att referera till Tegnell med *jag*, och lyckas,

även om jag är väl medveten om att jag inte är Tegnell? Det verkar som om jag inte kan det – med andra ord verkar det som om jag inte kan använda (2) till att säga att Tegnell är i Stockholm. Jag kan endast använda (2) till att säga att jag är i Stockholm. Ett förslag är alltså att det vi behöver förklara är varför jag inte kan ha avsikten att referera till Tegnell med *jag*, och därigenom använda t. ex. (2) för att säga något om Tegnell.

Enligt min uppfattning är förklaringen att vad det innebär att referera till något eller någon, och att säga något överhuvudtaget, är nära förknippat med kommunikation. Det är allmänt accepterat att avsikter är begränsade av trosföreställningar. I grova drag kan man inte ha för avsikt att göra något som man tror att man inte kan göra. Jag kan till exempel inte ha för avsikt att hoppa till månen eller att äta min nästa måltid genom mina lungor. Jag kan kanske *försöka* eller *önska* göra sådana saker, men jag kan inte rimligtvis sägas *ha för avsikt* att göra dem.

Med tanke på detta kan vi säga att jag inte kan avse att referera till Tegnell om jag tror att jag inte kan göra det. Det finns i många fall goda skäl att tro att man faktiskt har sådana övertygelser (se Stokke kommande). Om man till exempel förstår att ens åhörare inte har något sätt att räkna ut att man vill prata om Tegnell genom att använda *jag* så är det åtminstone konstigt att tro att man ändå kan referera till honom med *jag* (se Stokke 2010b). Å andra sidan kan det finnas fall där åhörarna kan förväntas räkna ut att talaren refererar till någon annan med *jag*. I sådana fall är det plausibelt att talaren kan avse att referera till någon annan än sig själv med *jag*. Men enligt variabelteorin kommer talaren inte att lyckas med detta, vilket gör att meningen blir varken sann eller falsk. Jag anser att detta är ett acceptabelt resultat.

Återigen antar jag att vad som nyss sagts också gäller, *mutatis mutandis*, för referentiella användningar av spatiala indexikaler som *här* och *där*.

3.2. Vad är yttrandets plats?

Hittills har vi antagit att *här* innefattar förutsättningen att dess värde är identiskt med den kaplanska platsen för yttrandet, l_c . Samtidigt noteras det ofta att det finns mycket flexibilitet i vad som kan räknas som ett yttrandes plats. Ett plausibelt förslag är att även om man kan referera till spatiala regioner av olika storlek med *här*, så kan man inte referera till en plats som inte *inkluderar* den plats eller den region som i kontexten uppfattas som den plats som yttrandet sker på. Denna idé stöds av observationer som (11):

- (11) [Sagt i Paris:] Jag trivs här, i Paris/i Frankrike/i Europa/#i Chicago/#i Tyskland/#i Australien.

Som vanligt markerar ”#” användningar som är oacceptabla. T. ex. kan *här* i (11) referera till Paris eller Frankrike, men inte till Tyskland eller Australien.

Däremot verkar några av de exempel som vi redan har diskuterat peka i en annan riktning:

- (9) a. Kan du lägga det här/där på soffbordet?
 b. Jag har en hemsk smärta precis här/där.

I (9a–b) kan den relevanta platsen på soffbordet eller på talarens kropp inte beskrivas som en plats som inkluderar l_c . Med detta i åtanke är det möjligt att *här* kräver att dess värde befinner sig inom ett system av i varandra inneslutna regioner, varav en uppfattas som l_c . Detta medför att *här* innefattar kravet att dess värde antingen inkluderar l_c eller är inkluderat i l_c . Med andra ord, medan *här* tillåter variation i endera dimensionen, kräver *här* att dess värde antingen är en region innesluten av l_c eller en region som innesluter l_c . Figurerna 1 och 2 nedan illustrerar detta för (11) respektive (9a):

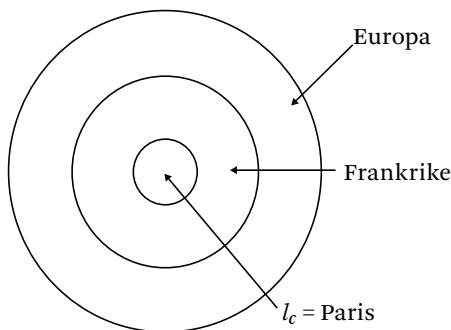

Fig. 1

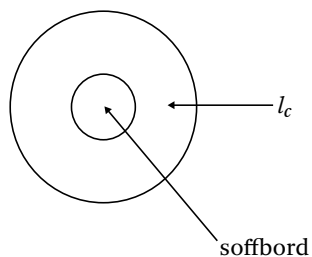

Fig. 2

Låt oss för enkelhets skull säga att en plats är *inbäddad* med l_c om och endast om den antingen är innesluten av l_c eller innesluter l_c , som figurerna 1 och 2 illustrerar. Vi antar att inbäddning är reflexivt, på så sätt att Paris t. ex. är inbäddad med Paris. Vi föreslår därför att *här* förutsätter inbäddning, i den meningen att *här* endast refererar om dess avsedda

referent är inbäddad med l_c . Detta förslag förklarar både fall som (11) och fall som (9a–b).

Ett potentiellt problem har att göra med fall som de i (12), där *här* kan tyckas referera till en plats som inte är inbäddad med l_c :

- (12) a. [I Lyon:] Jag åt mina första grodben här, i Paris.
 b. [På ett hotell, i rum 450:] Jag har varit här tidigare, i rum 320.

Men vid närmare eftertanke är (12a–b) inte motexempel till vårt förslag. Även i dessa fall refererar *här* till en spatial region som innesluter l_c . I (12a) refererar *här* till Frankrike, medan *i Paris* pekar ut en mer specifik plats i Frankrike. Vår föreslagna förutsättning är uppfylld därför att l_c , Lyon, är inbäddad med referenten till *här*, alltså Frankrike. På samma sätt skulle (12a) kunna yttras i Berlin, och i så fall skulle *här* referera till Europa. I (12b) refererar *här* till hotellet, medan *i rum 320* ger en ytterligare specifikation. Dessa exempel är parallella med dem i (13):

- (13) a. De åkte till Europa förra året, till Paris.
 b. Träffade du inte honom i London, på National Gallery?
 c. Vänligen ställ soffan på bottenvåningen, i vardagsrummet.

Vi bör också notera att detta förslag inte utesluter att man kan referera till Europa med *här* i (10):

- (10) [Sagt i Uppsala:] Eiffeltornet är här.

Detta resultat är troligen korrekt. Under vissa specifika omständigheter kan man yttra (10) i Uppsala och därigenom säga att Eiffeltornet finns i Europa.

4. Sammanfattning

Vi har sett att spatiala adverb som *här* och *där* följer samma mönster som de personliga pronomenen när det gäller hur de kan bindas. Detta stödjer en parallell behandling av dem, enligt vilken vissa spatiala indexikaler, som t. ex. *här*, innefattar indexikala förutsättningar, medan andra, som t. ex. *där*, inte gör det. Vidare har jag hävdat att den relevanta förutsättningen för *här* bäst förstås som kravet att dess värde är inbäddad med den kaplanska platsen för yttrandet.⁵

5. Stort tack till Nils Franzén och Olle Risberg för hjälp och kommentarer. Särskilt tack till Nils för det inledande citatet.

Litteratur

- Elbourne, Paul. 2008. "Demonstratives as individual concepts". *Linguistics and Philosophy* 31, nr 4, s. 409–66.
- Heim, Irene. 2008. "Features on Bound Pronouns". I *Phi-Theory: Phi-Features across Modules and Interfaces*, red. Daniel Harbor, David Adger och Susana Béjar, s. 35–57. Oxford och New York: Oxford University Press.
- Huddleston, Rodney och Geoffrey Pullum. 2002. *The Cambridge Grammar of the English Language*. Cambridge och New York: Cambridge University Press.
- Kaplan, David. 1989. "Demonstratives". I *Themes from Kaplan*, red. Joseph Almog, John Perry och Howard Wettstein, s. 481–563. Oxford och New York: Oxford University Press.
- Partee, Barbara. (1989) 2004. "Binding Implicit Variables in Quantified Contexts". I *Compositionality in Formal Semantics: Selected Papers by Barbara H. Partee*, s. 259–81. Oxford: Blackwell.
- Stokke, Andreas. 2010a. *Indexicality and Presupposition: Explorations beyond Truth-Conditional Information*. Doktorsavhandling. St Andrews: University of St Andrews.
- Stokke, Andreas. 2010b. "Intention-Sensitive Semantics". *Synthese* 175, nr 3, s. 383–404.
- Stokke, Andreas. (kommande). "Features of Referential Pronouns and Indexical Presupposition". *Inquiry*. <https://doi.org/10.1080/0020174X.2020.1801500>